

Ministerie van Defensie
Militaire Inlichtingendienst

MA-D

7

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

- Aan: Zie verzendlijst

Telefoon [redacted]
Telefax [redacted]
Telex KYDER/BIV NL 33763

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
Onderwerp		DIS/92/153/3126	11 augustus 1992
CVIN-bijdrage			

1. Als bijlage bied ik U aan de MID-bijdrage ten behoeve van de CVIN-vergadering van 17 augustus 1992.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Het Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
het Hoofd Militaire Analyse

[redacted signature]

Luitenant-kolonel

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
één	Kalvermarkt 28	[redacted]
	's-Gravenhage	

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

[redacted]

Verzendlijst behorende bij brief nr. DIS/92/153/3126 d.d. 11 augustus 1992

Aan:

Exemplaar nr.:

Voorzitter CVIN	1
Hoofd BVD t.a.v. dhr [REDACTED]	2
BuZa/DAV	4
BuZa/AMAD t.a.v. Drs [REDACTED]	5
Plv. Hoofd MID/KM	6
Plv. Hoofd MID/KL	7
Plv. Hoofd MID/KLu	8

Intern:

H/MID	9
HSI/MID	10
HMA/MID	11
HPEA/MID	12
Bureau MA	13 t/m 16
Bureau PEA	17 t/m 20
MID-Archief	21

BIJLAGE behorende bij brief
nr.: DIS/92/153/
d.d. 11 augustus 1992

CVIN-BIJDRAGE VAN DE MILITAIRE INLICHTINGEDIENST D.D. 17 augustus 1992

A. MILITAIRE-POLITIEKE ONTWIKKELINGEN

Inleiding

Zoals bekend richt de politiek-militaire aandacht in West-Europa/NAVO zich in toenemende mate op ontwikkelingen in de regio Midden-Oosten/Noord-Afrika. De proliferatie van massavernietigingswapens evenals de voortdurende modernisering/opbouw van conventionele wapenarsenalen, te zamen met de inherente politieke instabiliteit die nauw samenhangt met sociaal-economische factoren, brengen directe en indirecte militaire risico's voor NAVO-landen met zich. Hieronder volgt in kort bestek een analyse van de actuele (veiligheids)situatie in het Midden-Oosten/Noord-Afrika, waarin vier zo aangeduide "risicolanden" centraal staan.

VEILIGHEIDSRISICO'S MIDDEN-OOSTEN/NOORD AFRIKA

Voor West-Europa/NAVO is de regio Midden-Oosten/Noord-Afrika van aanzienlijke strategische betekenis. De aanwezigheid van grote voorraden strategische hulpbronnen (olie) vormt een factor van groot politiek en economisch belang. De veiligheid van de scheepvaartroutes van de Perzische Golf tot in de Middellandse Zee (Sea Lines of Communication, SLOCs) is van economisch levensbelang voor West-Europa. Voorts wordt de NAVO geconfronteerd met potentiële militaire risico's tegenover de Zuidflank, doordat de militaire capaciteit van bepaalde landen in het Midden-Oosten/Noord-Afrika is toegenomen.

De militaire risico's voor de NAVO zijn zowel direct als indirect. De factor die in eerste instantie - bepaalt of een land in de regio een direct risico vormt, is het vermogen om met militaire middelen (massavernietigingswapens en conventionele wapensystemen) aanvallen uit te voeren tegen doelen op NAVO-grondgebied. Additionele factoren van belang zijn de mate waarin het betreffende land een beleid voert, gericht tegen de belangen van één of meer NAVO-landen, alsmede de mogelijkheid dat de genoemde staat betrokken raakt bij een regionaal conflict dat ook de NAVO kan raken. Tegen deze achtergrond kunnen als landen die een dergelijk direct veiligheidsrisico kunnen vormen, worden aangemerkt: Libië, Syrië, Irak en Iran.

Mede onder invloed van het succes dat Irak met de inzet van chemische wapens boekte in de oorlog met Iran zijn, afgezien van Irak en Iran, met name Libië en Syrië overgegaan tot de productie van chemische wapens. Daarnaast zijn deze landen bezig met de ontwikkeling van biologische wapens. Aangenomen wordt dat - naast Irak - vooral Syrië en Iran vergevorderd zijn in de ontwikkeling van, relatief eenvoudige, biologische wapens. Iran beschikt waarschijnlijk zelfs over een zekere productiecapaciteit. Ook Libië tracht dergelijke wapens te ontwikkelen/verwerven.

Naast Irak is vooral in Iran en Libië de laatste jaren de technische kennis op nucleair gebied sterk toegenomen. In Irak zijn echter, naar wordt aangenomen, de belangrijkste faciliteiten voor de ontwikkeling van een nucleair wapen door de Verenigde Naties vernietigd. Geschat wordt dat Irak tenminste drie jaar verwijderd was van de vervaardiging van een eerste atoombom. De grote technologische problemen en de hoge kosten van de nucleaire programma's nopen Iran en Libië tot samenwerking met andere landen, waaronder met name Pakistan, India, de VR China, Noord-Korea, Cuba en Argentinië. Ook westerse particuliere bedrijven worden bij deze programma's

ingeschakeld. Er zijn sterke aanwijzingen dat Iran en Libië tevens trachten geleerden/technici, betrokken bij militair-nucleaire projecten in de voormalige Sovjet Unie, te werven.

De genoemde vier risico-landen achten een potentieel van ballistische raketsystemen, nog afgezien van het daarmee verworven politiek-militaire prestige, een onmisbaar bestanddeel van hun militaire afschrikkingsmacht. De capaciteiten van deze landen op dit gebied verschillen sterk. Sinds de Golfoorlog is het militaire risico dat uitgaat van het rakettenbestand van Irak sterk gereduceerd. Libië, Syrië, Iran, en wellicht toch nog in zeer beperkte mate Irak, zijn in staat raketsystemen tegen doelen op NAVO-grondgebied en in de Middellandse Zee af te vuren.

Ondanks de beschikbaarheid van geavanceerde wapensystemen, geldt voor alle vier genoemde landen dat er sprake is van een slecht opleidingsniveau van het militaire personeel en ontoereikend technisch onderhoud, hetgeen de operationele inzetbaarheid van de moderne wapens bij alle krijgsmacht delen in de praktijk beperkt.

Libië zet, ondanks de westerse boycot en pogingen om onder auspiciën van de VN te komen tot wapenbeheersing in de regio Noord-Afrika/Midden-Oosten, zijn programma voor ballistische raketten en de ontwikkeling op termijn van faciliteiten voor het vervaardigen van (ook) biologische wapens voort. De ontwikkeling van het militaire vermogen van Libië, dat ook beschikt over moderne maritieme middelen en geavanceerde bommenwerpers voor de lange afstand, houdt voor de NAVO een beperkt direct militair risico in.

De Syrische strijdkrachten die momenteel een moderniseringsproces ondergaan, kenmerken zich door een extreem gecentraliseerde bevelstructuur en een statisch optreden. Gestreefd wordt naar een diversificatie van de wapenaankopen die tot dusver waren geconcentreerd op de voormalige Sovjet Unie. De militaire samenwerking, vooral op het gebied van rakettechnologie met Iran, Libië en Pakistan wordt uitgebreid. Syrië beschikt over geavanceerde gevechtsvliegtuigen en ballistische raketsystemen die ook Turkije kunnen bereiken. Tevens worden chemische wapens geproduceerd.

Irak is, ondanks het huidige internationale isolement van het land, vastbesloten op termijn zijn leidende positie in de regio te herwinnen en een tegenwicht te bieden in het Golfgebied tegenover Iran. Irak beschikt, ondanks de zware verliezen in de Golfoorlog, nog steeds over een aanzienlijke militaire macht. Het betreft voornamelijk moderne tanks, pantservoertuigen en gevechtsvliegtuigen, waarvan overigens de inzetbaarheid beperkt is. Het arsenaal van en de productiefaciliteiten voor massavernietigingswapens zijn als uitvloeisel van de VN-resoluties voor het grootste gedeelte vernietigd. Irak blijft echter beschikken over een aanzienlijke technische kennis op dit gebied. Tegen deze achtergrond zal Irak, zeker zolang Saddam Hoessein aan de macht blijft, een bedreiging blijven voor de veiligheid in het Golfgebied en daarmee ook een veiligheidsrisico vormen voor de NAVO-landen. Alleen een permanente controle door de VN op de Iraakse bewapening en een voortgezette effectieve wapenboycot lijken de militaire wederopbouw van het regime te kunnen vertragen.

Iran trekt zich weinig aan van internationale conventies inzake massavernietigingswapens en initiatieven van onder meer de Verenigde Staten voor regionaal (wapen)beheersingsoverleg en zet zijn militaire opbouw onverminderd voort. Centraal in het buitenlandse/defensiebeleid staat de doelstelling Iran op te bouwen tot de dominante macht in de Perzische Golf-regio. Het is echter niet aannemelijk dat het huidige regime op afzienbare termijn op basis van zijn regionale aspiraties militaire acties zal ondernemen tegen de Golfstaten of belangen van de NAVO in het Golfgebied. Van de militaire "Alleingang" van Iran zal evenwel op de langere termijn toch een aanzienlijke potentiële dreiging in de regio uitgaan, met name voor de Golfstaten en Irak.

Indirecte militaire risico's komen voort uit plaatselijke conflicten en instabiliteit die de veiligheidsbelangen van de NAVO kunnen schaden en uiteindelijk tot een militaire betrokkenheid van NAVO-landen kunnen leiden. Een mogelijke betrokkenheid bij inter-Arabische, regionale conflicten vormt voor de NAVO-lidstaten het grootste indirecte militaire risico. Aan territoriale conflicten in de regio kunnen vooral ten grondslag liggen grensgeschillen en spanningen over olievoorraden en de watervoorziening. Ook economische crises, het groeiende nationalisme en islamitisch fundamentalisme alsmede de expansionistische politiek van bepaalde regimes kunnen tot grote regionale spanningen leiden.

Tegen deze achtergrond kunnen met name de volgende landen een indirect risico vormen: Algerije, Egypte, Libanon, Jordanië, Marokko, Soedan en Tunesië. Hoewel instabiliteit in deze landen geen direct militair risico voor de NAVO meebrengt, kunnen daardoor wel belangen van de NAVO worden geraakt. Dit geldt zeker indien de huidige regimes, die in de meeste gevallen nauw samenwerken met het Westen, door de islamitische oppositie omver zouden worden geworpen. In dit opzicht verdienen Egypte en Algerije de meeste aandacht. Op grond van hun strategische ligging kan een crisis, in samenhang met instabiliteit of een verandering van een regime, in deze twee landen grote regionale gevolgen hebben.